

УДК 61

ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПІДРУЧНИКА

I. С. Вітенко, I. В. Мельник, С. В. Штанько

Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України

THE REQUIREMENTS FOR MODERN UKRAINIAN TEXTBOOK

I. S. Vitenko, I. V. Melnyk, S. V. Shtanko

Central Methodological Office of Higher Medical Education of Ministry of Public Health of Ukraine

У статті подано вимоги та рекомендації до сучасного українського підручника. Зосереджено увагу на структурі підручника, його відповідності програмі з певної дисципліни.

The authors developed the recommendations and requirements for the modern Ukrainian textbook. The attention is paid to the textbook structure, its accordance to curriculum on some subject.

Вступ. Кваліфікована підготовка рукописів підручників та посібників відповідно до оновлених навчальних програм, а також об'єктивне рецензування книг, підготовлених на однопрофільних кафедрах, залишається одним із найважливіших аспектів роботи професорсько-викладацького складу.

Основна частина. З метою організації створення базових підручників з усіх дисциплін навчальних планів підготовки медиків та фармацевтів наказом МОЗ України від 22.06.2010 р. № 502 “Про затвердження робочих груп з питань підготовки національних підручників для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації, підпорядкованих МОЗ України” затверджено склад координаційної та робочих груп з питань підготовки єдиних національних підручників для студентів вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів IV рівня акредитації, лікарів-інтернів і слухачів закладів післядипломної освіти.

До складу робочих груп увійшли переважно фахівці опорних кафедр, визначених наказом МОЗ України від 26.02.2003 р. № 86 із змінами, внесеними наказами МОЗ України від 12.10.2004 р. № 490 та від 27.12.2005 р. № 762 (218 кафедр, у тому числі з дисциплін підготовки фахівців за спеціальностями “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа”, “Стоматологія” – 91; напрямку “Фармація” – 38; з проблем післядипломної освіти – 89).

Відповідно до Примірного положення про опорну кафедру вищих медичних (фармацевтичного) на-

вчальних закладів III–IV рівнів акредитації та закладів післядипломної освіти МОЗ України, затвердженого наказом МОЗ України від 26.02.2003 р. № 86, одними з основних завдань роботи опорних кафедр (пп. 2.1–2.3) є створення та введення у навчальний процес ВМ(Ф)НЗ удосконалених навчальних планів і програм, міжкафедральних підручників, посібників, навчальних відеофільмів, узагальнення та впровадження передового досвіду викладання однопрофільних дисциплін.

Тому саме на фахівців опорних кафедр покладено завдання сформулювати авторські колективи для підготовки національних підручників.

Необхідно зауважити, що за період після затвердження зазначеним вище наказом МОЗ України від 26.02.2003 р. № 86 Примірного положення про опорну кафедру і Переліку опорних кафедр вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів IV рівня акредитації та закладів післядипломної освіти внесено ряд змін до назв як дисциплін, так і кафедр та навчальних закладів, введено ряд нових дисциплін та елективних курсів, забезпечення викладання яких вимагає створення типових навчальних програм і навчально-методичної літератури.

У зв'язку з вищезазначеним, діючий Перелік опорних кафедр вимагає оновлення.

МОЗ України листом від 01.12.2010 р. № 08.01-47/2708 доручило ректорам вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів з урахуванням щорічної оцінки роботи опорних кафедр, що проводиться Цен-

тральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України, подати пропозиції в МОЗ України щодо внесення змін до затвердженого Переліку опорних кафедр.

На сьогоднішній пропозиції ВМ(Ф)НЗ узагальнені, формується оновлений Перелік опорних кафедр за іншою структурою – окремий перелік для кожної зі спеціальностей напрямів підготовки “Медицина” та “Фармація”.

Незалежно від стану підготовки оновленого Переліку опорних кафедр, на виконання зазначеного наказу МОЗ України від 22.06.2010 р. № 501, авторським колективам необхідно підготувати рукописи та подати їх до 01.01.2012 р. для розгляду в МОЗ України.

Вимоги до рукопису підручника, який пропонується як базовий національний з дисципліни, такі:

1. Відповідність рукопису назві дисципліни діючого навчального плану.

2. Обов’язкове введення до авторського колективу завідувачів (професорів) більшості однопрофільних кафедр ВМНЗ IV рівня акредитації МОЗ України.

3. Відповідність змісту рукопису Типовій навчальній програмі з дисципліни.

4. До структури підручника повинні входити:

– перелік розділів;

– вступ (передмова), який відповідає таким основним вимогам: характеризує роль та значення дисципліни у підготовці фахівця, показує місце серед інших дисциплін, містить формулювання основних завдань, що стоять перед студентом при вивченні навчальної дисципліни. Обсяг передмови – 0,1–0,2 авт. арк.;

– основний текст, який повинен характеризуватися об’єктивністю та чіткою логічною послідовністю.

Композиція підручника, подання термінів, прийоми введення до тексту нових понять, використання засобів наочності повинні бути направлені на те, щоб передати студенту певну інформацію, навчити його самостійно користуватися книгою, викликати інтерес до предмета, що вивчається.

У рукописі повинні бути представлені сучасні напрацювання з того чи іншого розділу медицини (новітні дані етіології, застосування сучасних методик інструментальних та лабораторних методів обстеження, використання офіційно затверджених алгоритмів лікування та принципів доказової медицини тощо).

5. Обсяг видання повинен відповідати кількості навчальних годин, передбачених у діючому навчальному плані.

6. У рецензіях профільних фахівців необхідно зазначити:

– відповідність рукопису програмі дисципліни;

– актуальність навчальної книги;

– переваги над наявними підручниками;

– наукову та методичну цінність;

– повноту, послідовність, логічність викладання матеріалу, чіткість формулювань та зв’язок між окремими частинами рукопису.

Зауваження та побажання рецензентів повинні бути принциповими, чітко сформульованими.

Висновок. Підготовка якісних базових підручників з дисциплін діючих навчальних планів з усіх спеціальностей підготовки фахівців напрямів “Медицина” та “Фармація” сприятиме забезпеченню студентів навчальними книгами, що, у свою чергу, позитивно впливатиме на якість підготовки фахівців для медичної галузі.